

„Șoimii Carpaților”

Raul-Marian TODOR

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Facultatea de Științe
“Lucian Blaga” University of Sibiu, Faculty of Sciences

Personal e-mail: todor_raul@yahoo.com

The Carpathian Falcons

The article focuses on the „Șoimii Carpaților” sports organization, founded in the medical and bio political section of ASTRA under the chairmanship of Iuliu Hațieganu. For nation’s biological prosperity reasons, ASTRA insists on the importance of physical, moral and intellectual qualities. The association’s ways of action are: conferences, courses, games, exercises, sports, excursions, tourism, songs, national dances, seating, exhibitions, publications and competitions. It was intended to involve the school, the church, the military, the administration, the doctor and the farmer, and the contamination from the center or the sub-center was to be achieved through intellectual-moral-physical Olympiads and „soimiade”. In the so-called „soimiade”, the program was quite complex, including choirs, national costumes, national dances, and uniform gymnastics exercises and under one command. In addition to the correct performance of gymnastics exercises, members of the organization had to know four dances: hora, sârba, ardeleana and marioara. By the decree of 1937, O.E.T.R., „Șoimii Carpaților” and „Arcășiiile din Bucovina” were included in „Straja Țării” whose supreme commander was Carol II. Two years later, due to the deterioration of the international political and military situation, the activity of „Șoimii Carpaților” organization was interrupted.

Keywords: ASTRA (Transylvanian Association for Romanian Literature and the Culture of the Romanian People), Transylvania, physical education, „Șoimii Carpaților”/ Carpathian Falcons, șoimiade, gymnastics, games.

Rolul ASTREI (*Asociația Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român*) nu poate fi înțeles în toată dimensiunea, fără aportul considerabil și implicarea în problema educației igienice a poporului român. Astfel, în prim planul acesteia s-a aflat și fondarea unei organizații pentru educația sistematică fizică și morală a poporului român, insistându-se pe importanța calităților fizice, alături de cele morale și intelectuale în prosperitatea biologică a națiunii.

Inițiatorii organizației sportive „Șoimii Carpaților” au fost Iuliu Moldovan și profesorul Iuliu Hațieganu, iar primele demersuri în această direcție s-au făcut la adunarea generală a Astrei de la Zalău (13-14 septembrie 1926). Obținerea aprobării de principiu a inițiativei secției medicale și biopolitice era condiționată de un studiu mai aprofundat și propuneri mai concrete. Modelul urmat a fost acela al sokolilor

din Cehoslovacia care le-au pus la dispoziție un film, broșuri, diapozitive, utilizate de Iuliu Moldovan în trei conferințe asupra acestei mișcări, în sala Teatrului Național din Cluj.¹ Subsecția de educație fizică și morală din cadrul Asociațiunii a fost inclusă în secția medicală și biopolitică și a fost plasată sub președinția lui Iuliu Hațieganu (Adunarea generală a Astrei de la Sibiu, 1927). Un an mai târziu, pe baza discuțiilor cu membrii secțiilor au fost redactate statutele organizației în care se menționa programul și ideologia. Cu aprobarea Comitetului Central, noul organism urma să desfășoare un program de educație fizică în câteva locații mai importante (Sibiu, Cluj și Brașov)².

Din 1 decembrie 1928 a devenit funcțională organizația „Șoimii Carpaților” din Cluj (250 tineri), iar din anul 1931 au funcționat experimental și alte centre (Sibiu, Brașov și Sighet). Inițial, organizația a avut un

impact mai bun în mediul rural decât în cel urban. Un accent deosebit s-a pus pe propagandă, urmărindu-se cointeresarea școlii, bisericii, armatei administrației, medicului și agricultorului, iar contaminarea de la centru sau subcentru, urma să se realizeze prin olimpiade intelectuale-morale-fizice și șoimiade. O șoimiadă celebră în epocă a fost aceea din Topa Mică (10 mai), care reunea în fiecare an un număr de 5-6.000 de oameni³. Organizația „Șoimii Carpaților” din Cluj a avut o evoluție și dezvoltare intensă, devenind în scurtă vreme un adevărat model, demn de urmat. În vederea derulării activităților sportive a fost utilizată sala Școlii Superioare de Comerț, dotată cu instalații adecvate (dușuri, baie, aparate perfecționate de educație fizică pentru sistemele suedez și german).⁴

Un alt proiect susținut de către Iuliu Hațieganu a fost arena sportivă (Parcul Sportiv Regele Carol al II-lea), realizată pe un teren de 15 iugăre în apropierea orașului, lângă Parcul Mihai, inaugurată în anul 1935. Documentația bazei sportive a fost expusă la Pentatlonul Muzeelor/ Secția de Arhitectură (Jocurile Olimpice de la Berlin, 1936) fiind premiată cu medalia de bronz.⁵

„Șoimii Carpaților” au participat și evoluat la diverse manifestări interne și externe, precum: serbările de la Uzhorod (8-9 iunie 1930),⁶ Belgrad (28-29 iunie 1930) și București (8 iunie 1935). La Congresul al X-lea al Sokolilor de la Praga (2-8 iulie 1938) unde a evoluat organizația din Franța, Iugoslavia, Bulgaria și Lituania, delegația ASTREI (450 de șoimi și șoimane) a impresionat publicul prin dansurile și exercițiile gimnastice cu coasa.⁷

A urmat apoi, plecarea lui Iuliu Moldovan ca secretar general la Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale (1928). Misiunea de coordonare a fost preluată de Iuliu Hațieganu și profesorul universitar Coriolan Tătaru de la Clinica de dermato-venerologie din Cluj. Asociația „Șoimii Carpaților” a fost validată de Tribunalul din Cluj (Decizia nr. 652/9 noiembrie 1929), pe baza statutelor și a regulamentului redactat în anul 1928 de către Iuliu Moldovan și Atanasie Popa. Sediul central al organizației Șoimii Carpaților (*Vulturii Astrei*) devenea orașul Cluj.

Organizată după modelul unei mari legiuni, avea în frunte un mare tribun, urmat la conducere de fruntaș, vâtaf, căpitan și prefect, fiind structurată pe unități ierarhice: ceata (5-6 membri), grupa (cuprindea cinci cete), centuria (90-100 membri), cohorta (toate unitățile din județ) și legiunea (toate unitățile dintr-o regiune istorică). De asemenea, s-a recurs la o clasificare pe grade a membrilor organizației: „șoimii” (18-30 de ani), gradul II- „șoimani” (30-40 de ani), gradul III- „vulturii” (peste 45 de ani); la femei - „șoimițe” (18-30 de ani) și „șoimane” (peste 30 de ani). Există și un consiliu de conducere în a cărui compunere se aflau Iuliu Hațieganu, Atanasie Popa, Iuliu Moldovan, Coriolan Tătaru, Alexandru Borza, Constantin V. Pavel, Romulus Vuia, Ioan Nicoară, Simion Ilieșu

și Ioana Gabor. Înainte de înscrierea propriu-zisă în organizație (ianuarie-martie 1930), a existat o campanie de popularizare în zona Clujului, constând în turnee și reprezentații de gimnastică efectuate de echipa demonstrativă de șoimi șoimi (24 de studenți, elevi de liceu, foști cercetași, liberi profesioniști), aflați sub conducerea profesorului de educație fizică Simion Ilieșu. Ulterior, propaganda s-a axat pe un program special de conferințe publice în care erau abordate numeroase aspecte ale educației fizice în viața națională, socială și intelectuală și exerciții de educație fizică. Conferințele, structurate ulterior pe specialități erau susținute la începutul fiecărei săptămâni de către cadre universitare, liceale și de preoți, pe teme variate: igienă, sport, muzică, psihologie, primul ajutor, istorie și religie. Din ciclul acestor conferințe, reținem câteva: *Din problemele educației fizice* (Iuliu Hațieganu); *Aspectul psihologic al educației fizice* (Liviu Rusu); *Gimnastică, sport, atletică* (Iuliu Hațieganu); *Problema jocului în educația fizică* (Liviu Rusu); *Igiena educației fizice* (Iuliu Hațieganu), ș.a.m.d.

Decizia înființării pentru început a unor cohorte la Sibiu și Brașov a fost determinată de existența unor secțiuni mai puternice ale Astrei în aceste zone. În cazul Despărțământului de la Brașov s-a avut în vedere specificul și posibilitățile locale (lipsa de fonduri și de specialiști) motiv pentru care, prima grupă de „Șoimi ai Carpaților” a fost transformată în secția de schi a „Astrei”.

La 15 iunie 1930, arena sportivă din Cluj găzduia ceremonia oficială de depunere a jurământului și de sfințire a drapelului cohortei „Mărășești” a „Șoimilor Carpaților” din județ. În cadrul acestor manifestări a fost inclus un program cu caracter demonstrativ și educativ (educația fizică, dansuri naționale, muzică, educație intelectuală și morală).⁸

În cadrul proiectului de regulament (61 de articole) sunt abordate aspecte legate de: membrii (art. 9-11), unitățile organizației și comandanții unităților (art. 16-21), semnele distinctive- uniforma (art. 22), insignele (art. 29), jurământul (art. 24-28), drapelul (art. 30-35), fanioanele (art. 36-38), legitimații (art. 39), zilele mari (art. 40-42), distincțiile (art. 43-47), deviza și salutul (art. 49-54), patronul (art. 56) și sigiliul (art. 59-61). Fiecare membru al organizației avea o fișă personală în care erau inserate cele mai importante momente din viața lui, începând cu frageda copilărie (art. 13-15). Pe lângă aceasta, mai avea o fișă medicală anuală în care se operau toate informațiile necesare. În plus, toți membrii erau supuși la cel puțin două controale gratuite pe an, efectuate de către medicul unității.⁹ Statutele cuprindeau și jurământul șoimului din care derivau și alte norme precum Legea Șoimilor (art. 17) sau Crezul Șoimilor. Deviza șoimilor era „*Totul pentru binele Neamului*”, salutul, „*Sănătate!*” iar Sf. Gheorghe era patronul organizației. În articolul 5 sunt inserate modalitățile de acțiune ale asociației

(conferințe, cursuri, jocuri, exerciții, sport, excursii, turism, cântece, dansuri naționale, șezători, expoziții, publicații, întreceri, concursuri și șoimiade), iar articolul 6 stipulează o strânsă legătură cu organizațiile „*Straja Țării*” și „*Cercetășia*”, pe baza principiilor stabilite de Oficiul de Educație a Tineretului Român¹⁰.

Educația fizică se practica de preferință duminică după-amiaza, în locații diferite, în funcție de starea vremii (în aer liber, în sală). După efectuarea exercițiilor cât mai precis vreme de o oră, urmau jocuri distractive (cu sau fără minge) și dansuri naționale. Membrii organizației trebuiau să cunoască și să execute corect exercițiile de gimnastică și patru dansuri: *hora*, *sârba*, *ardeleana*, *marioara*. În cadrul așa-ziselor „șoimiade”, la care participau 8-10 sate dintr-o regiune se derula un program complex ce includea coruri, concursuri de costume naționale, dansuri naționale, atletism și exerciții de gimnastică uniforme și sub comandă unică.

Organizația sărbătorea obligatoriu marile zile ale neamului românesc: 1 decembrie (considerată și ziua Astei), 10 mai și 8 iunie, ziua Tineretului român. Fiecare organizație avea bugetul compus din câteva surse: cotizațiile membrilor, sumele rezultate din încasările făcute la festivaluri și fondurile alocate de primăriile locale. Bărbații erau îmbrăcați în costumul național și aveau căciulă cu pană de curcan și cocardă trei culori, pe stânga.¹¹

În cadrul ASTREI transilvănene s-a constituit o echipă de gimnastică la aparate și alta de gimnastică demonstrativă acrobatică, în care s-au distins Puiu Bolcaș, Cornel Doboșiu și Albin Morariu (Morariu, 1968: 28).

La Sibiu, în anul 1936/37, organizația număra aproximativ 400 de membrii ce urmau discipline sportive variate (natație, tenis, box și atletică ușoară).¹² Secția de educație fizică a „*Astrei brașovene*” s-a implicat activ fondând o secție de Sky și amenajând terenuri de tenis, patinaj și o sală de gimnastică¹³.

Gimnastica (mișcări libere sau la aparate) viza dezvoltarea mușchilor, a organelor interne și ținuta corectă a corpului. Atletismul era împărțit în două ramuri mari: atletica grea (box, lupte greco-romane, ridicarea de greutate) și atletica ușoară (alergări, sărituri, aruncări). Alergările constau din curse scurte (50, 100, 200, 400 m), lungi (800, 1500, 3000, 5000, 10.000) și maraton (42 km). Alături de acestea se mai practicau ștafeta, escaladele, marșurile cu pachet, săriturile în lungime și în înălțime (cu avânt și fără avânt), aruncările (discul, sulița, greutatea, mingea și mingea praștie/mingea cu ureche). Jocurile la „*Șoimii Carpaților*” au o importanță aparte și erau clasificate în conformitate cu principiile pedagogiei educației fizice în următoarele grupe: 1. jocuri de fugă (omul negru, goana după loc, etc.); 2. jocuri cu mingea (handball); 3. jocuri de aruncare (aruncarea pietrei) și 4. jocuri războinice (tragerea cu frânghia). Existau anumite instrucțiuni în privința terenului pentru joc, cetebuie să fie astfel poziționat, ca soarele să cadă perpendicular

pe linia de joc, iar vestimentația să fie cât mai lejeră, obiectele inutile (curele, cingătoare) trebuind îndepărtate¹⁴. Șoimii și șoimanele au beneficiat de un program de gimnastică demonstrativă, adecvat, realizat de către Albin Morariu.¹⁵

„*Șoimii Carpaților*” au participat la programul festiv al serbărilor jubiliare ale Universității Daciei Superioare de la Cluj (20 octombrie 1930) unde a fost prezent și regele Carol al II-lea. După modificarea statutelor și intrarea organizației sub înaltul patronaj al regelui, acesta fost proclamat mare tribun. Ulterior, în anul 1935, organizația a fost subordonată Oficiului de Educație a Tineretului din România, iar apoi prin decret (7 octombrie 1937), alături de O.E.T.R. și „*Arcășii din Bucovina*” au fost înglobate în „*Straja Țării*” ce-l avea drept comandant suprem pe Carol al II-lea. Pe fondul situației politico-militare internaționale din anul 1939, activitatea organizației „*Șoimilor Carpaților*” a fost afectată, întrerupându-se brusc.¹⁶

ASTRA prin organizația „*Șoimii Carpaților*” a preluat o parte din pregătirea fizică a comunităților din perioada interbelică, corelându-se cu evenimentele sociale, economice și politice din această perioadă istorică. Sub aceste auspicii, educația fizică vizează mediul urban și mai ales rural din spațiul românesc, lăsându-și o amprentă definitorie și asupra altor segmente (igienă, medicină sportivă, psihologie). Între obiective se distinge interesul pe sănătatea trupeză, evidențiat prin existența fișei medicale anuale și angrenarea autorităților/specialiștilor în acest demers. În subsidiar, se remarcă relaționarea educației fizice la nivel regional și național cu tradițiile și obiceiurile românești (dansurile populare, exercițiile gimnastice cu coasa, costumul popular) și angrenarea unui număr cât mai mare de participanți și comunități umane.

Note:

1. Valer Moga, *Astra și societatea 1918-1930*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2003, p. 274.
2. I. Moldovan, *Educația fizică și morală în cadrele „Astrei”* în *Buletin eugenic și politic*, Secția Medicală și Biopolitică a „Astrei”, vol. II, ianuarie-februarie 1928, Nr. 1-2, p. 38-40.
3. Iuliu Hațieganu, *Șoimii Carpaților (ideologie-organizare-metode)* în *Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra”*, Anul al 25-lea, Nr. 226-227, 1935, p. 3-11.
4. Atanasie Popa, „*Șoimii Carpaților*” în „*Boabe de grâu*”, An I, București, 1930, p. 341-342.
5. F. Danciu, Ghe. Neța, *Istoricul organizației sportive „Șoimii Carpaților”* în *Simpozionul Științific Balcanic de istoria educației fizice și sportului*, București, 20-24 septembrie 1994, p. 102; F. Danciu, E. Grosu, *Albin Morariu - un sportiv entuziast și un organizator remarcabil*, în *Simpozionul Științific Balcanic de istoria educației fizice și sportului*, București, 20-24 septembrie 1994, p. 72.
6. Atanasie Popa, „*Șoimii Carpaților*” în „*Boabe de grâu*”,

- An I, București, 1930, p. 339-346.
7. *Șoimii Carpaților*, Cluj, Anul I, 1938, nr.2-3, p. 10 și urm.
8. Valer Moga, *Astra și societatea 1918-1930*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2003, p. 273-279; Atanasie Popa, „Șoimii Carpaților” în „Boabe de grâu”, An I, București, 1930, p. 341; *Transilvania*, Anul 61, nr. 7-10, iulie-octombrie, 1930, p. 123.
9. *Proiect de regulament al organizației de educație națională și fizică „Șoimii Carpaților”*, în Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra”, Anul al 25-lea, Nr. 226-227, 1935, p. 79-94.
10. *Statutele organizației de educație națională și fizică „Șoimii Carpaților”* în Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra”, Anul al 25-lea, Nr. 226-227, 1935, p. 95-123.
11. T. Spârchez, *Program de activitate pentru organizațiunile sătești ale „Șoimii Carpaților”*, în Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra”, Anul al 25-lea, Nr. 226-227, 1935, p. 13-26.
12. G. Preda, *Activitatea „Astrei” în 25 ani de la Unire (1918-1943)*, Editura Astrei, Biblioteca „Astra” Nr. 31, Sibiu, 1944, p. 174.
13. *Secția de educație fizică*, în *Gazeta Transilvaniei* XCIV, nr. 71/10 iulie 1931, p. 3-4; „*Astra Sportivă*”. *Realizări și un apel*, în: *Gazeta Transilvaniei* XCIII, nr. 122/Duminecă 29 Noemvrie 1931, p. 2.
14. Onoriu Chețianu, *Comenzi, formațiuni, programe de gimnastică și jocuri*, în Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra”, Anul al 25-lea, Nr. 226-227, 1935, p. 27-56.
15. Albin Morariu, *Program de gimnastică demonstrativă pentru șoimi și șoimane*, în Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra”, Anul al 25-lea, Nr. 226-227, 1935, p. 57-78.
16. Valer Moga, *Astra și societatea 1918-1930*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2003, p. 282-283.

Bibliography:

- Chețianu, Onoriu. *Comenzi, formațiuni, programe de gimnastică și jocuri*. În: *Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra”*, Anul al 25-lea, Nr. 226-227, 1935/*Comands, formations, gymnastics programs and games*. In People's Library of ASTRA Association, Year 25, No. 226-227, 1935, p. 27-56.
- Danciu, F.; Neța, Ghe. *Istoricul organizației sportive „Șoimii Carpaților”*. În: *Simpozionul Științific Balcanic de istoria educației fizice și sportului / The history of „Carpathian Falcons” sports organization in The Balkan Scientific Symposium of the history of physical education and sport*, București, 20-24 September 1994, p. 100-108.
- Danciu, F.; Grosu, E. *Albin Morariu- un sportiv entuziast și un organizator remarcabil*. În: *Simpozionul Științific Balcanic de istoria educației fizice și sportului / Albin Morariu- an enthusiastic sportsman and remarkable organizer*, in The Balkan Scientific Symposium of the history of physical education and sport, București, 20-24 septembrie 1994, p. 70-75.
- Hațieganu, I. *Șoimii Carpaților (ideologie-organizare-metode)*. În: *Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra”*, Anul al 25-lea, Nr. 226-227/*Carpathian Falcons*

- (*ideology-organization-methods*) in *The People's Library of „Astra” Association*, Year 25, No. 226-227, 1935, p. 3-11.
- Moldovan, I. *Educația fizică și morală în cadrele „Astrei”*. În: *Buletin eugenic și politic*, Secția Medicală și Biopolitică a „Astrei”, vol. II, ianuarie-februarie 1928, Nr. 1-2/*Physical and moral education inside „ASTRA” in Eugenic and political bulletin*, Medical and bio political section of „Astra”, vol. II, January - February 1928, No. 1-2, p. 38-40.
- Moga, V. *Astra și societatea 1918-1930/ Astra and the society 1918-1930*. Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2003.
- Morariu, Albin. *Program de gimnastică demonstrativă pentru șoimi și șoimane*. În: *Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra”*, Anul al 25-lea/*Demonstrative gymnastics program for soimi and soimane*, in People's Library of ASTRA Association, Year 25, Nr. 226-227, 1935, p. 57-78.
- Popa, A. „Șoimii Carpaților”. În : „Boabe de grâu”, An I/„*Carpathian Falcons*” in „*Wheat grains*”, Year I, București, 1930, p. 339-346.
- Preda, G. *Activitatea „Astrei” în 25 ani de la Unire (1918-1943)*. Sibiu, Biblioteca „Astra” Nr. 31, Editura Astrei/ *The activity of „Astra” in the past 25 years since the Unification (1918-1943)*, Astra Publisher, „Astra” Library No. 31.
- Proiect de regulament al organizației de educație națională și fizică „Șoimii Carpaților”* În: Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra”, Anul al 25-lea, Nr. 226-227/*Regulation draft of „Carpathian Falcons” national and physical education organization in People's Library of „Astra” Association*, Year 25, No. 226-227, 1935, p. 79-94.
- Spârchez, T. *Program de activitate pentru organizațiunile sătești ale „Șoimii Carpaților”*. În : Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra”, Anul al 25-lea/*Activity program for village organizations of „Carpathian Falcons” in People's Library of ASTRA Association*, Year 25, Nr. 226-227, 1935, p. 13-26.
- Statutele organizației de educație națională și fizică „Șoimii Carpaților”*. În: Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra”, Anul al 25-lea/*The statuses of „Carpathian Falcons” national and physical education organization in People's Library of „Astra” Association*, Year 25, Nr. 226-227, 1935, p. 95-123.
- Secția de educație fizică*. *Gazeta Transilvaniei* XCIV, nr. 71/10 iulie/*Physical education department in Transylvanian Gazette* XCIV, no. 71/10 July 1931, p. 3-4.
- „*Astra Sportivă*”. *Realizări și un apel*. În: *Gazeta Transilvaniei* XCIII, nr. 122/Duminecă 29 Noemvrie 1931/„*Sport Astra*”. *Realization and a call*, in *Transylvania Gazette* XCIII, no. 122/Sunday 29 November 1931, p. 2.
- Șoimii Carpaților*, Cluj, Anul I/*Carpathian Falcons*, Cluj, Year I, 1938, nr. 2-3, p. 10 și urm.
- „*Transilvania*”, Anul 61, nr.7-10, iulie-octombrie, 1930/*Transylvania*, Year 61, no. 7-10, July – October 1930.
- Gazeta Transilvaniei* XCIV, nr. 71/10 iulie 1931, p. 3-4; *Gazeta Transilvaniei* XCIII, nr. 122/Duminecă 29 Noemvrie 1931, p. 2.